

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

ПРВ ОДДЕЛ

**СЛУЧАЈ НА АВТО АТОМ ДОО КОЧАНИ ПРОТИВ СЕВЕРНА
МАКЕДОНИЈА**

(Апликација бр. 21954/16)

ПРЕСУДА

СТАЗБУРГ

28 мај 2020 година

Оваа пресуда е конечна но може да биде предмет на редакциски измени.

Во случајот на Авто Атом Доо Кочани против Северна Македонија,

Европскиот суд за човекови права (Прв оддел), во совет составен од:

Tim Eicke, *Претседател,*

Jovan Plevski,

Raffaele Sabato, *судии,*

и Renata Degener, *секретар на одделот,*

Расправајќи на нејавна седница на 24 март 2020 година,

Ја донесе следната пресуда, која беше усвоена на истата дата:

ПОСТАПКА

1. Постапката е иницирана со апликација (број 21954/16) против Северна Македонија, поднесена до Судот согласно член 34 од Конвенцијата за заштита на човековите права и слободи („Конвенцијата“) од страна на Авто Атом Доо Кочани, компанија регистрирана во Кочани („компанија – апликант“), на 13 април 2016 година.

2. Компанијата – апликант беше застапувана од страна на г. Т. Неделков, адвокат од Битола. Владата на Северна Македонија („Владата“) беше застапувана од нејзиниот агент, г-а Д. Цонова.

3. На 21 февруари 2018 година Владата беше известена за апликацијата на компанијата – апликант по членот 1 од Протоколот бр.1 на Конвенцијата, а остатокот од апликацијата беше прогласена за недопуштена, согласно правилото 54 § 3 од Деловникот на Судот.

4. Владата приговараше на испитувањето на апликацијата од страна на совет. Откако го разгледа приговорот на Владата, Судот го отфрли.

ФАКТИ

I. ОКОЛНОСТИ НА СЛУЧАЈОТ

A. Позадина на случајот

5. Апликантот е друштво со ограничена одговорност, специјализирано за автобуски превоз на патници.

6. Компанијата – апликант била регистрирана за целите на Законот за данок на додадена вредност („Закон за ДДВ“) и искажувала данок на додадена вредност („ДДВ“) во сите излезни фактури. Исто така, ДДВ-то било искажувано на сите влезни фактури, со што ѝ било овозможено на компанијата – апликант периодично да бара одбивка на ДДВ-то од државата.

Б. Даночна контрола на ДДВ и последователни постапки

7. Во март и април 2007 година, Управата за јавни приходи извршила даночна контрола на обврските во однос на ДДВ-то на компанијата - апликант за 2004 и 2005 година. Утврдено било дека еден од добавувачите на компанијата – апликант – една од бензинските станици што ги користела компанијата – апликант („добавувачот“) – не била регистрирана за целите на ДДВ. Фактурите издадени од добавувачот содржале даночен број и биле со искажан ДДВ, па откако компанијата – апликант ги платила во целот, побарала одбивка на ДДВ-то во однос на истите. Компанијата – апликант инаку целосно ги исполнила своите ДДВ обврски.

8. На 2 мај 2007 година, врз основа на она што било утврдено со даночната контрола, УЈП на компанијата – апликант ѝ издала даночно решение, наметнувајќи и дополнителна ДДВ обврска во износ од 3.266.792,00 денари. Според нив, горенаведениот износ, се однесувал на незаконски извршената одбивка на ДДВ на компанијата – апликант, направена врз основа на фактурите издадени од добавувачот.

9. Компанијата – апликант го оспорила даночното решение, меѓутоа го платила горенаведениот износ на неколку рати во текот на 2007 и 2008 година.

10. По две повторени постапки, на 28 јануари 2015 година тужбата на компанијата – апликант била одбиена од Управниот суд кој сметал дека компанијата – апликант немала право да бара одбивка на ДДВ, бидејќи добавувачот не бил регистриран ДДВ обврзник. Аргументот дека ДДВ-то било искажано на влезните фактури на добавувачот судот го отфрлил како нерелевантен.

11. Вишиот управен суд ја одбил жалбата на компанијата – апликант на 20 октомври 2015 година, не наоѓајќи причина да одлучи поинаку од гореутврденото.

В. Други релевантни факти

12. Добавувачот бил основан на 19 август 2003 година и бил избршан од листата на компании на 30 јуни 2006 година. Неговиот основач и единствен сопственик бил осуден на условна казна затвор за нерегистрирање за целите на ДДВ (затајување данок) со пресуда од 25 декември 2009 година. Тој го платил даночниот долг утврден со таа пресуда во износ од 595.470 денари (околу 9.650 евра). Против добавувачот не била покрената судска постапка во однос н неговата ликвидација.

II. РЕЛЕВАНТНО ДОМАШНО ЗАКОНОДАВСТВО

13. Релевантните делови од членовите 33 и 34 од Законот за данок на додадена вредност, што тогаш се применувале, се сумирани во предметот *Euromak Metal Doo v. the former Yugoslav Republic of Macedonia*, (бр. 68039/14, §§ 25, 26, 14 јуни 2018).

14. Согласно членот 55 од Законот за данок на додадена вредност, ако некое лице во фактурата го искаже одделно данокот на додадена вредност иако за тоа не е овластено, тогаш го должи искажаниот износ.

ПРАВО

III. НАВОДНА ПОВРЕДА НА ЧЛЕНОТ 1 ОД ПРОТОКОЛОТ БР. 1 НА КОНВЕНЦИЈАТА

15. Компанијата – апликант се жалеше врз основа на членот 1 од Протоколот бр. 1 дека домашните власти ја лишеле од правото на одбивка на ДДВ-то, што го платила за примените стоки, заради грешка направена од нејзиниот добавувач. Членот 1 од Протоколот бр.1 гласи:

“Секое физичко или правно лице има право на мирно уживање на својот имот. Никој не може да биде лишен од својот имот, освен во јавен интерес и под услови предвидени со закон и со општите принципи на меѓународното право.

Претходните одредби не навлегуваат во правото на државите да донесуваат закони кои ги сметаат за неопходни за регулирање на користењето на имотот согласно општиот интерес или заради сигурно плаќање на данокот, другите придонеси и парични казни.“

A. Допуштеност

1. Поднесоци на странките

16. Владата приговараше дека компанијата – апликант не ги исцрпила домашните правни лекови бидејќи, ниту покренала кривична постапка, ниту се приклучила во кривичен прогон против добавувачот во постапката која тогаш била во тек, ниту поднела посебна граѓанска тужба против сопственикот на компанијата – добавувач за поврат на сумата што ја платила.

17. Компанијата – апликант тврдела дека не знаела за кривичната постапка против сопственикот на компанијата – добавувач, се додека Владата не го посочила тоа пред Судот. Понатаму, граѓанска тужба

можела да биде поднесена само против добавувачот, кој бил избришан од регистарот на компании во 2006 година.

2. Оценка на Судот

18. Судот забележува дека идентични приговори биле поднесени од страна на Владата и отфрлени од страна на Судот во случајот *Euromak Metal Doo* (цитиран погоре, §§ 34-38). Причините за нивно отфрлање дадени од Судот во таа пресуда се исто така применливи во овој случај.

19. Судот понатаму забележува дека апликацијата не е очиглено неоснована во смисла на членот 35 § 3 (а) од Конвенцијата. Понатаму, Судот истакнува дека апликацијата не е недопушена по други основи. Оттука истата мора да се прогласи за допуштена.

В. Основаност

1. Поднесоци на странките

20. Според компанијата – апликант, државата не постапувала со должно внимание при наплатата на ДДВ-то од добавувачот. За своето тригодишно работење добавувачот издавал фактури во кои бил искажан ДДВ, без оптоварувања и интервенција од државата. Компанијата - апликант купувала гориво од бројни бензински станици, вклучувајќи го и добавувачот, но немала можност да провери дали истите биле ДДВ обврзници.

21. Осврнувајќи се на членот 55 од Законот за ДДВ, компанијата - апликант изјави дека предметните суми што ги должел добавувачот требало да бидат побарани во кривичната постапка против неговиот сопственик. Наплатата од компанијата – апликант претставувала второ плаќање на истиот ДДВ што го должел добавувачот. Со даночната контрола било утврдено дека компанијата – апликант во целост ги исполнила нејзините ДДВ обврски (види параграф 7 погоре).

22. Владата тврдеше дека мешањето во сопственоста на компанијата - апликант било во согласност со законот и во општ интерес на јавноста, поконкретно, со цел да се одржи стабилноста на даночниот систем на државата. Владата тврдеше дека компанијата – апликант требало да знае дека добавувачот не бил регистриран за целите на ДДВ. Во врска со ова, можела да изврши проверка на добавувачот преку онлајн системот на УЈП. Дополнително, Владата тврдеше дека компанијата - апликант можела да направи онлајн проверка на добавувачот во регистарот на компании, да побара од регистарот документ за статусот на добавувачот, да поднесе барање до централниот регистар за годишните даночни сметки на добавувачот или да побара од самиот

добавувач потврда за даночна регистрација. Тоа што компанијата - апликант не презела ниту едно од горенаведените дејствија значи дека компанијата – апликант не постапувала со должно внимание.

2. Оценка на Судот

23. Општите принципи што се однесуваат на мерките, како во овој случај, чија цел е да се обезбеди наплатата на даноците, се утврдени во случајот *Khodorkovskiy and Lebedev v. Russia* (бр. 11082/06 и 13772/05, § 870, 25 јули 2013 година).

24. Осврнувајќи се на конкретниот случај, Судот забележува дека правото на компанијата – апликант да бара одбивање на ДДВ-то, претставувало барем „леgitимно очекување“ за ефективно уживање во сопственичките права во светло на значењето на поимот „сопственост“ во смисла на првата реченица од членот 1 од Протоколот бр. 1 (види *Euromak Metal Doo*, цитирано погоре, § 43, со понатамошни референци).

25. Не е спорно меѓу страните дека ДДВ-то е искажано на фактурите издадени од добавувачот. Понатаму, компанијата – апликант ги платила сите горенаведени фактури, никогаш не била обвинета за никакви дела во врска со даноците и притоа ги исполнила сите нејзини обврски за пријавување на ДДВ (види параграф погоре).

26. Она што било спорно меѓу страните е дали компанијата – апликант постапувала со должно внимание во деловните односи, особено со добавувачот (види *Nazarev and others v. Bulgaria*, бр. 26553/05, 25912/09, 40107/09 (одлука), 25 јануари 2011 година).

27. Во врска со ова, Судот забележува дека можноста да се направи онлајн проверка на ДДВ статусот на добавувачот преку системот на УЈП, како што е предложено од Владата, не било поткрепено со домашна регулатива или соодветна пракса. Поконкретно, Владата не успеала да докаже како информацијата што компанијата - апликант можела да ја обезбеди преку онлајн проверката за добавувачот можело да доведе до заклучок дека добавувачот не бил регистриран за целите на ДДВ. Владата не поднела било какви примери во овој поглед. Истото важи и за останатите нејзини предлози.

28. Компанијата – апликант поклонувала верба во фактурите од добавувачот, кои ги содржеле сите потребни податоци, вклучувајќи го даночниот број на добавувачот, и во кои бил искажан ДДВ (споротивно *Nazarev*, цитирано погоре, и споредено *Formela v. Poland*, бр. 31651/08 (одлука), § 99). Покрај тоа, компанијата – апликант тврдеше дека дознала за кривичните дела сторени од добавувачот и последователната постапка против сопственикот на добавувачот во текот на постапката пред Судот (види параграф 16 погоре), што не беше оспорено од Владата. Понатаму, Судот исто така забележува дека

Владата не успеа да докаже дека компанијата – апликант знаела, или требала да знае во соодветното време, дека добавувачот извршил затајување на данок. Затоа компанијата – апликант немала причина, во било кое време, да се сомнева во добавувачот за какви било незаконски дејствија. Врз основа на горенаведеното, Судот заклучил дека во конкретните околности на случајот, компанијата - апликант немала разумно расположливо средство за следење, контрола или обезбедување на информациите за усогласеноста на добавувачот со неговите ДДВ обврски. (види “*Bulves*” *AD v. Bulgaria*, бр. 3991/03, § 69, 22 јануари 2009 година).

29. Одделно, Судот забележува дека сопственикот на компанијата-добавувач бил прогласен за виновен во кривичната постапка која се водела против него и платил дел од долгот за ДДВ во износ од 9.650 евра, како што било утврдено во таа постапка (види параграф 12 погоре). Со оглед на тоа што сопственикот на компанијата -добавувач бил осуден за даночна измама за исти околности, за истиот временски период за кој компанијата – апликантот од страна на УЈП била задолжена со даночно решение, не е јасно зошто државата не го побарала од сопственикот на компанијата-добавувач целиот износ на ДДВ, како што го побарала од компанијата – апликант.

30. Исто така, Судот забележува дека домашното законодавство експлицитно пропишува дека субјектот кој ќе искаже одделно данок на додадена вредност и покрај тоа што не бил овластен, сепак е должен да го плати ДДВ-то (види параграф 14 погоре, и спореди *Formela*, цитиран погоре, § 97). Фактот дека дел од долговите за ДДВ се наплатени од сопственикот на добавувачот очиглено укажува на таква можност во пракса. Според тоа, недозволувањето на одбивка на ДДВ на компанијата – апликант само по себе не се чини оправдано запотребата за обезбедување за наплата на даноци.

31. На крај, и покрај можноста, компанијата – апликант да поднесе граѓанска тужба против добавувачот, како што беше наведено од Владата, може да се смета за релевантна, Судот забележува дека ова не би било можно со оглед на фактот дека добавувачот бил избришан од регистарот на компании (види *Euromak Metal Doo*, цитиран погоре, § 48, и спореди *Atev v. Bulgaria* (одлука), бр. 39689/05, § 34, 18 март 2014).

32. Ова е доволно Судот да заклучи дека има повреда на членот 1 од Протоколот бр. 1.

IV. ПРИМЕНА НА ЧЛЕН 41 ОД КОНВЕНЦИЈАТА

33. Членот 41 од Конвенцијата предвидува:

СЛУЧАЈ НА АВТО АТОМ ДОО КОЧАНИ против СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

„ Ако Судот оцени дека постои повреда на Конвенцијата или на нејзините протоколи, и ако домашното право на засегнатата Висока договорничка страна овозможува само делумно отстранување на последиците на таа повреда, Судот и дава на оштетената страна, доколку е потребно, правично обештетување”

А. Штета

34. Компанијата – апликант побара износ од 52.468 евра, во однос на материјалната штета, кој го платила на државата согласно даночното решение. Исто така, побара 89.603 евра, како камата на тој износ.

35. Владата ги оспори горенаведените тврдења како неосновани и прекумерни.

36. Со оглед на утврдената повреда на членот 1 од Протоколот бр. 1, Судот смета дека, во однос на материјалната штета, најсоодветен облик на обештетување би било досудување на износот на ДДВ (52.468 евра) со кој компанијата – апликант била задолжена со даночното решение, плус секој данок што може да се наплати.

37. Што се однесува на барањето за камата на таа сума, Судот забележува дека компанијата – апликант не доставила докази за тоа како го пресметала тој износ. Затоа, ова барање треба да биде одбиено.

Б. Трошоци

38. Компанијата – апликант исто така побарала 3,592 евра за трошоци направени пред Судот.

39. Владата ги оспори горенаведените тврдења како прекумерни и посочи дека компанијата – апликант не поднела детална листа.

40. Според судската пракса на Судот, апликантот има право на надомест на трошоци само доколку се докаже дека тие се всушност неопходно направени и се во разумен износ (види *Editions Plon v. France*, бр. 58148/00, § 64, ECHR 2004-IV). Имајќи ја предвид документацијата и погоре наведените критериуми, Судот смета дека е разумно да се досуди сума од 600 евра за покривање на трошоците по сите основи, плус даноците кои може да произлезат за компанијата - апликант.

В. Затезна камата

41. Судот смета дека е соодветно затезната каматна стапка да се заснова на најниската стапка за позајмени средства на Европската централна банка, на која треба да се додадат три процентни поени.

ОД ОВИЕ ПРИЧИНИ, СУДОТ, ЕДНОГЛАСНО,

1. *Ја прогласи* апликацијата во врска со членот 1 од Протоколот бр. 1 за допуштена;
2. *Одлучи* дека има повреда на членот 1 од Протоколот бр. 1 на Конвенцијата;
 - (а) дека државата треба да ѝ ги плати на компанијата – апликантката, во рок од три месеци следниве износи, конвертирани во националната валута на државата по стапка што важи на денот на исплатата:
 - (i) 52.468 евра (педесет и две илјади четиристотини шеесет и осум евра), плус било кој данок кој може да биде наплатен на име материјална штета;
 - (ii) 600 евра (шестотини евра), плус било кој данок кој може да се наплати на компанијата апликант, во однос на трошоците;
 - (б) по истекот на горенаведените три месеци до исплатата ќе се плати камата на горенаведените износи по стапка еднаква на најниската каматна стапка за позајмени средства на Европската централна Банка, за наведениот период плус три процентни поени;
3. *Го одби* остатокот од барањето на компанијата – апликант за правичен надоместок.

Renata Degener
Заменик Секретар

Tim Eicke
Претседател